

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

KSZTAŁCENIE ZDALNE

HISTORIA PRAWDZIWA

OCZAMI SAMORZĄDÓW

Wydawca:
Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Bracka 18/16
00-028 Warszawa
www.psrp.org.pl

Autorzy:
Bogdan Marek
Julia Sobolewska

Korekta:
Dominik Leżański

Skład:
Karolina Kozieł

Warszawa 2020

SPIS TREŚCI

3	Wstęp
4	I. Organizacja procesu kształcenia
9	II. Włączenie samorządów studenckich w proces decyzyjny
11	III. Ewaluacja przyjętych rozwiązań
14	IV. Prawa studenta
18	V. Regulamin studiów
20	VI. Wprowadzanie zmian
22	VII. Sposób funkcjonowania samorządu
25	VIII. Podsumowanie - refleksje dotyczące kształcenia zdalnego w semestrze letnim 2019/2020

Publikacja stanowi element projektu Kształcenie zdalne – historia prawdziwa, organizowanego przez Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej ze środków finansowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach zadania publicznego *Jakość kształcenia i prawa studenta w kształceniu zdalnym*.

WSTĘP

Samorząd studencki, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. 2018 poz. 1668) Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jest wyłącznym reprezentantem ogółu studentów uczelni (art. 110 ust. 3). Samorząd tworzą wszyscy studenci uczelni, a działa on na co dzień przez swoje organy - w Ustawie wprost wymieniony jest przewodniczący samorządu oraz organ uchwałodawczy, jednak struktura samorządu może znacząco się różnić w zależności od specyfiki uczelni.

Niezmiennie pozostają jednak kompetencje samorządu studenckiego, który jest wyłącznym reprezentantem ogółu studentów uczelni (art. 110 ust. 3) i prowadzi działalność w zakresie spraw studenckich, w tym socjalno-bytowych i kulturalnych (art. 110 ust. 4).

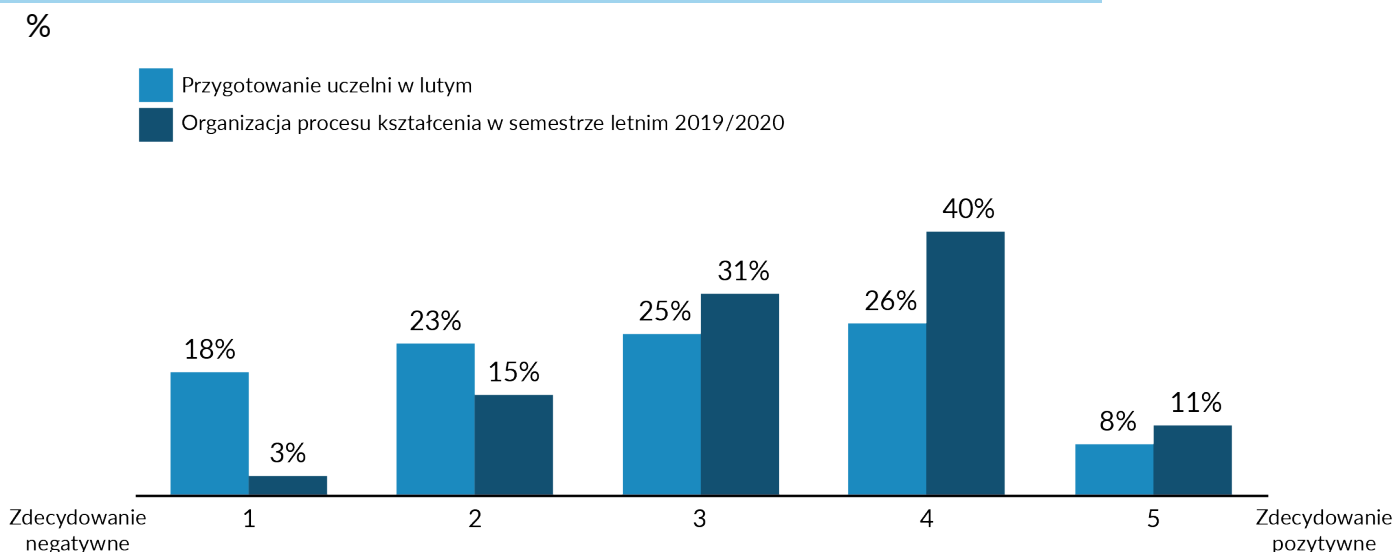
Naturalnym jest więc, że przewodniczący samorządów studenckich, biorący na swoje barki odpowiedzialność za funkcjonowanie samorządu studenckiego, są najlepiej zorientowani w zakresie współpracy na linii samorząd studencki - uczelnia. Stąd pomysł, by oprócz ankiety skierowanej do studentów, w projekcie "Jakość kształcenia i prawa studenta w kształceniu zdalnym", realizowanym w ramach zadania "Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego" Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zwrócić się z odrębnym kwestionariuszem do przedstawicieli studentów, czyli osób pełniących funkcje przewodniczących samorządów studenckich. Założenie zakładało, że ankietę wypełni przewodniczący bądź wskazana przez niego osoba, co umożliwi uzupełnienie informacji wynikających z odpowiedzi studentów, ale też opisanie współpracy wewnątrzuczelnianej. Zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych, a taką bez wątpienia było wprowadzenie 11 marca rozwiązań prawnych zawieszających dotychczasowe funkcjonowanie uczelni, niezwykle istotne jest włączenie przedstawicieli studenckich w proces podejmowania decyzji i informowania o aktualnie obowiązujących przepisach i rozwiązaniach.

Ankieta rozpoczynała się od pytania o uczelnię, która reprezentuje wypełniający. Następnie pytania były podzielone na działy: organizacja procesu kształcenia, włączenie samorządów studenckich w proces decyzyjny, ewaluacja przyjętych rozwiązań, prawa studenta, regulamin studiów, wprowadzanie zmian, sposób funkcjonowania samorządu oraz refleksje dot. kształcenia zdalnego w semestrze letnim 2019/2020. W ankiecie wzięło udział 130 osób reprezentujących różnego typu i wielkości uczelnie. Odpowiedzi zostały zestawione łącznie, tak by zapewnić anonimowość wypełniającym. Wyniki zostały zaokrąglone do pełnych punktów procentowych.

I. ORGANIZACJA PROCESU KSZTAŁCENIA

Pierwsze z pytań ocenia przygotowanie uczelni do prowadzenia kształcenia zdalnego w lutym, czyli przed wprowadzeniem funkcjonowania kształcenia zdalnego w sposób powszechny – drugie zaś odnosiło się do oceny organizacji procesu kształcenia po zawieszeniu funkcjonowania uczelni z perspektywy całego semestru letniego 2019/2020.

OCENA KSZTAŁCENIA ZDALNEGO PRZEZ SAMORZĄDY STUDENCKIE

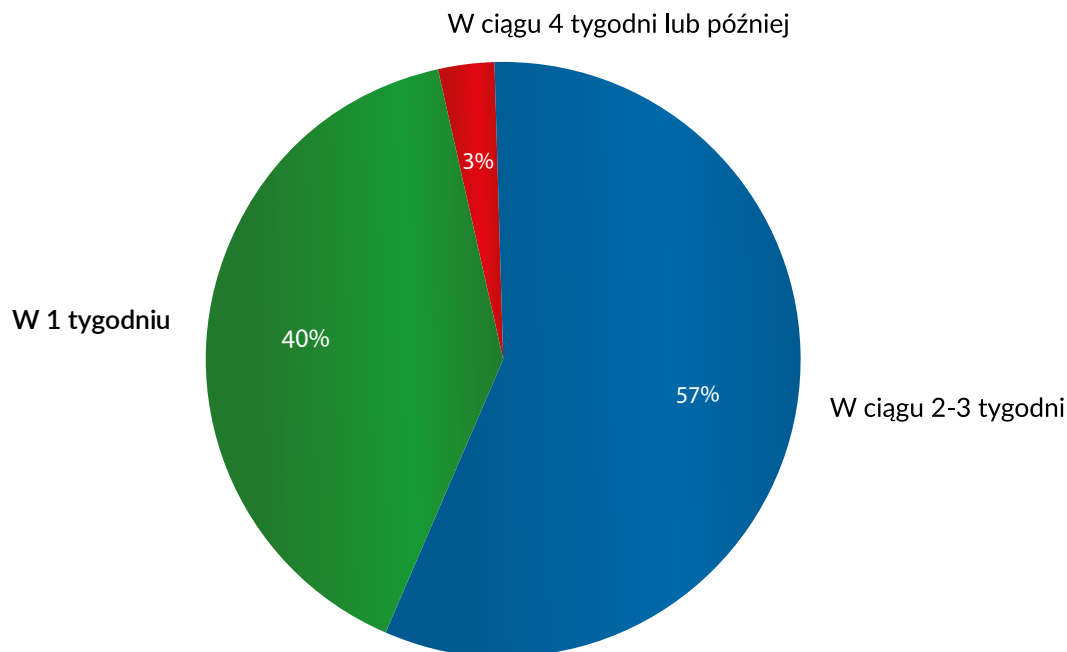
Średnia odpowiedzi z pierwszego pytania wynosi 3,3, a z drugiego pytania 3,6. Warto zwrócić uwagę, że 18% ankietowanych w pierwszym pytaniu wybrało odpowiedź “zdecydowanie negatywnie”, w drugim już tylko 3%. Zdecydowanie zdaniem samorządów studenckich uczelnie nie były gotowe na kształcenie zdalne, ale jednocześnie widać, że wykonały dużo pracy, poprawiając funkcjonujące rozwiązania.

PORÓWNANIE OCENY PROCESU KSZTAŁCENIA W SEMESTRZE LETNIM ORAZ OCENY PRZYGOTOWANIA UCZELNI DO PROWADZENIA KSZTAŁCENIA ZDALNEGO LUTY 2020

Na ponad połowie uczelni organizacja procesu kształcenia w stosunku do przygotowania do prowadzenia kształcenia zdalnego zdaniem samorządów studenckich poprawiła się. Jako Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej zdajemy sobie sprawę z tego jak wiele pracy wykonały uczelnie, organizując, w niektórych przypadkach od zera, kształcenie w takiej formie po raz pierwszy na taką skalę.

JAK SZYBKO OD OGŁOSZENIA ZAWIESZENIA FUNKCJONOWANIA UCZELNI POJAWIŁY SIĘ INFORMACJE NA TEMAT DALSZEJ REALIZACJI ZAJĘĆ?

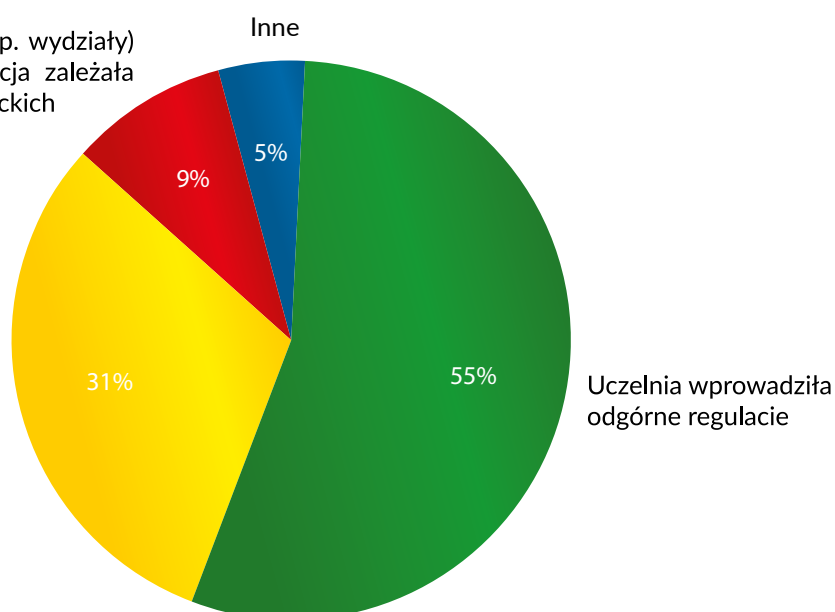

W znacznej większości uczelni informacje na temat dalszej realizacji zajęć pojawiły się w drugim lub trzecim tygodniu zawieszenia funkcjonowania uczelni (57%), w przypadku 40% był to już pierwszy tydzień zawieszenia funkcjonowania uczelni! Pozostałe uczelnie, zdaniem respondentów, opublikowały ww. informacje dopiero w czwartym tygodniu zawieszenia funkcjonowania uczelni lub później. Widać tutaj, że mimo zaskoczenia wprowadzonymi rozwiązaniami, uczelnie starały się zareagować elastycznie i możliwie szybko przekazać informacje, dotyczące dalszego prowadzenia kształcenia.

JAK NA TWOJEJ UCZELNI WYGLĄDAŁA KWESTIA ORGANIZACJI KSZTAŁCENIA?

Jednostki prowadzące kształcenie (np. wydziały) wydały rekomendacje, a ich realizacja zależała bezpośrednio od nauczycieli akademickich

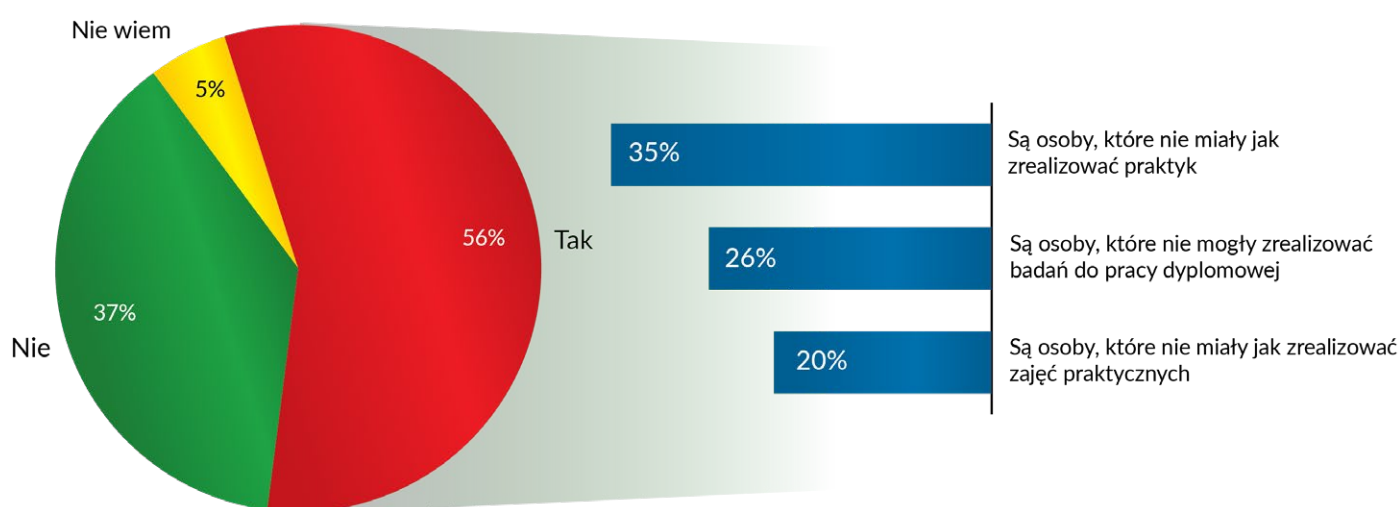
Uczelnia wydała rekomendacje, ale decyzje zapadły na poziomie jednostek prowadzących kształcenie (np. wydziałów)

W 55% uczelnie wprowadziły ogólne regulacje, co może wynikać ze zmian wprowadzonych ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. 2018 poz. 1668) Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, które czyniły odpowiedzialne za prowadzenie kształcenia uczelnie, nie zaś ich jednostki

organizacyjne. W 31% odpowiedzi wskazano, że uczelnie wydały rekomendacje, ale decyzje zapadały na poziomie jednostek prowadzących kształcenie (np. wydziałów), a w 9% odpowiedzi, że to jednostki prowadzące kształcenie (np. wydziały) wydawały rekomendacje, a ich realizacja zależała bezpośrednio od nauczycieli akademickich. Powstanie rekomendacji jest bardzo ważną dobrą praktyką, ale w sytuacji tak dużej niepewności, biorąc pod uwagę wyniki ankiety przeprowadzanej wśród studentów, **Parlament Studentów RP rekomenduje wydanie jednoznacznych regulacji oraz wprowadzenie systemu weryfikującego stosowanie się do nich.** Wśród innych odpowiedzi, znajdują się informacje, które potwierdzają potrzebę tego typu weryfikacji: *Było zarządzenie rektora, ale realizacja zależała od nauczycieli akademickich.*

CZY TWOJEJ UCZELNI SĄ STUDENCI, KTÓRZY PRZEZ ZAWIESZENIE FUNKCJONOWANIA UCZELNI NIE MOGLI ZALICZYĆ ROKU W TERMINIE?

Kolejne pytanie dotyczyło obecności w uczelni osób, które przez zawieszenie funkcjonowania uczelni nie mogły zaliczyć roku w terminie. W 37% wskazano, że nie było takich osób – w odpowiedziach „inne - jakie” część samorządów studenckich wskazywała na brak informacji o tego typu sytuacjach. Jednak według wskazań 35% samorządów studenckich brak było możliwości realizacji praktyk, wg 26% samorządów studenckich występowały problemy wśród studentów z realizacją badań do pracy dyplomowej, 20% wskazuje na brak możliwości realizowania zajęć praktycznych. W odpowiedziach innych, wskazywano np. na takie rozwiązania (zachowano oryginalną pisownię):

- *Semestr letni 201/2020 został wydłużony, z racji tego niektórzy studenci, realizowali zajęcia w późniejszym terminie w wakacje (laboratoria, zajęcia w szpitalu), ale mimo to, udało im się zaliczyć rok w „nowym” terminie.*
- *Są studenci, którym praktyki lub zajęcia praktyczne zostały przeniesione na kolejny semestr, bez konsekwencji w postaci niezaliczenia roku.*
- *Są to pojedynczy studenci, którzy po indywidualnych rozmowach z dziekanami wydziałów dostali przedłużenie terminu zaliczenia praktyk, albo zostało umożliwione im przeprowadzenie badań do pracy dyplomowej.*
- *Tak, był problem z zaliczeniem przedmiotów – brak kontaktu z wykładowcą*

Rozwiązanie zakładające możliwość przeniesienia realizacji praktyk na kolejny semestr z pewnością było przez studentów doceniane - ze względu na specyfikę studiów, nie na każdym kierunku istnieje możliwość realizacji studiów zdalnie. Cieszy również wskazywanie rozwiązań podejmowanych po indywidualnych rozwiązaniach - warto jednak tego typu rozwiązania upowszechnić, np. umieszczając o nich informacje na stronie uczelni, tak by każdy student miał świadomość możliwości skorzystania z takiego przedłużenia bądź realizacji badań. W jednej z odpowiedzi pojawia się też problem, powtarzający się przy analizie wyników ankiety skierowanej do studentów - brak kontaktu z prowadzącym przedmiot. W tym wypadku uczelnia powinna jednoznacznie zareagować i zapewnić studentom możliwość zdobycia efektów uczenia się oraz ich weryfikacji w dodatkowym terminie.

Ostatnie z pytań w tej części ankiety pozwalało na wpisanie sugestii dotyczących organizacji kształcenia w semestrze letnim 2019/2020. Wśród wpisów od przedstawicieli samorządów studenckich znajdowały się, m.in. sugestie dotyczące korzystania z jednego, wspólnego narzędzia na całej uczelni, czyli platformy do zdalnego prowadzenia zajęć. Tak jak studenci w ankiecie skierowanej do nich, tak i ich przedstawiciele podkreślili wagę jednolitego systemu, który zdecydowanie usprawnia prowadzenie kształcenia zdalnego. Wskazano również na potrzebę prowadzenia szkoleń z realizacji kształcenia zdalnego, przybliżających np. funkcjonalności dostępne na poszczególnych platformach do pracy zdalnej i chwalono tego typu rozwiązania na uczelniach, którym udało się takie szkolenia zorganizować: *Uważam, że moja uczelnia wykazała się znakomitą mobilizacją, organizując wsparcie, szkolenia dla wykładowców i studentów już w pierwszych tygodniach kwarantanny. Dlatego nie mam sugestii co mogłoby być zrobione lepiej.*

Ze względu na inną specyfikę komunikacji podczas zajęć online samorządowcy wskazali też potrzebę zmniejszenia grup, tak by komunikacja rzeczywiście mogła być dwustronna oraz dostosowania procedur do prowadzonych zajęć praktycznych. Sugerowano prowadzenie zajęć w formie wideokonferencji, umożliwiających widzenie się studentów i nauczycieli akademickich, a więc dających namiastkę bezpośredniego kontaktu.

Jednym ze wskazanych problemów było trzymanie się przez władze uczelni nadziei, że będzie możliwość realizacji zajęć stacjonarnie, a więc nie trzeba kształcić w pełni zdalnie. Padła również sugestia dotycząca realizacji zajęć stacjonarnie bądź zdalnie ze względu na typ zajęć: *Wszystkie zajęcia praktyczne i zaliczenia powinny być realizowane stacjonarnie. Nie widzę przeciwwskazań aby wykłady i zajęcia teoretyczno-praktyczne były organizowane zdalnie.*

Przedstawiciele samorządów wskazali na potrzebę odgórnego podejmowania decyzji, ale i na potrzebę egzekwowania wprowadzanych rozwiązań - wśród proponowanych był nakaz prowadzenia zajęć w czasie rzeczywistym. Samorządowcy wskazali potrzebę większego zaangażowania nauczycieli akademickich w realizację materiału. Zwrócili również uwagę na potrzebę odrobienia zajęć, które nie zostały zrealizowane - jest to kwestia bardzo ważna, biorąc pod uwagę, że brak realizacji zajęć uniemożliwia studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się przewidzianych w programie studiów. Niepokojące były niektóre przykłady dotyczące rozwiązań funkcjonujących na uczelniach: *Niestety bardzo dużo zajęć odbywało się*

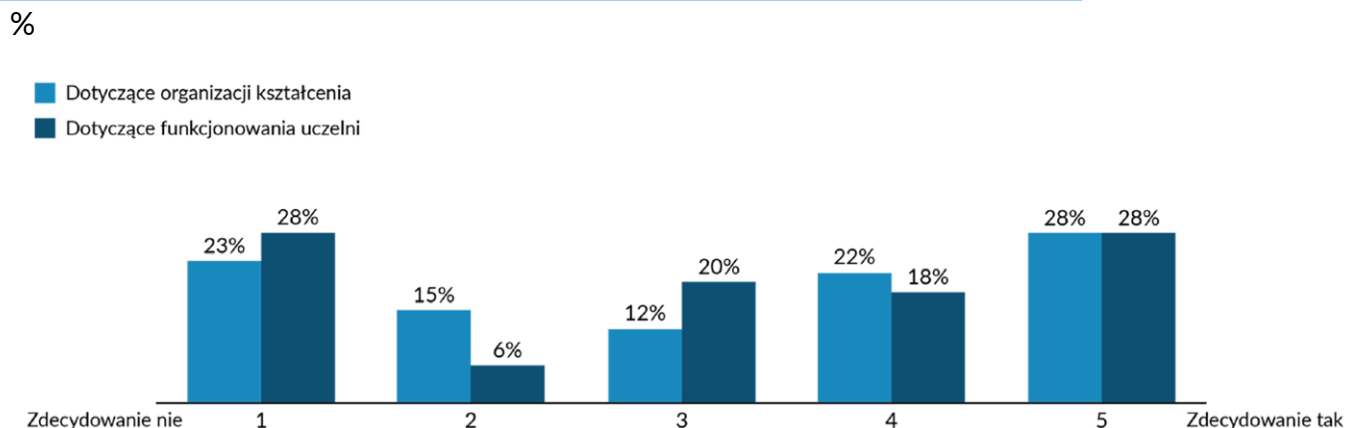
na zasadzie samokształcenia studentów, czyli wykładowcy przesyłali jedynie zakres literatury/informacji bez prowadzenia na ten temat wykładów i później egzekwowali wiedzę z tego materiału, która opierała się praktycznie tylko na samokształceniu tak jakby była przekazywana w wystarczający sposób. Zdaniem przedstawicieli samorządów studenckich priorytetem uczelni powinna być weryfikacja sposobu prowadzenia zajęć i w przypadku zdobycia informacji o tego typu praktykach, wdrożenie działań naprawczych w tym zakresie. Podawane są przykłady uczelni, w których osoby odpowiedzialne za kształcenie prowadziły kontrolę, co jednoznacznie pozytywnie odbijało się na jakości kształcenia zdalnego.

Wśród sugestii pojawiła się także prośba o współpracę z samorządem studenckim władz uczelni, w celu zapewnienia bieżących informacji i utrzymania lepszej komunikacji ze studentami. Jako Parlament Studentów RP jednoznacznie popieramy tę sugestię – **zaangażowanie przedstawicieli samorządu studenckiego już na etapie podejmowania decyzji, pozwala poznać perspektywę studencką i możliwe obawy studentów związane z nowymi rozwiązaniami, a także umożliwia planowanie wspólnej polityki informacyjnej, która będzie przeciwdziałać dezinformacji.** W kontekście informowania samorządowcy podkreślali potrzebę przekazywania informacji o nowych rozwiązaniach bądź zmianach z odpowiednim wyprzedzeniem, które umożliwi przygotowanie się studentom. Cennym rozwiązaniem, które może ułatwić podejmowanie decyzji jest sugestia: *Wymiana doświadczeń między uczelniami na poziomie jednostek organizacyjnych z uwzględnieniem głosu studenckiego oraz na tej podstawie wprowadzanie odgórnych przepisów dotyczących formy prowadzenia zajęć.*

Warto też zwrócić uwagę na problemy dotyczące uczestnictwa studentów w zajęciach – ze szczególnym uwzględnieniem studentów obcokrajowców, który pojawił się przy organizacji zajęć hybrydowych. Studenci wyrażali obawę o swoje bezpieczeństwo, natomiast uczelnia nie miała pomysłu na rozwiązanie tego dylematu.

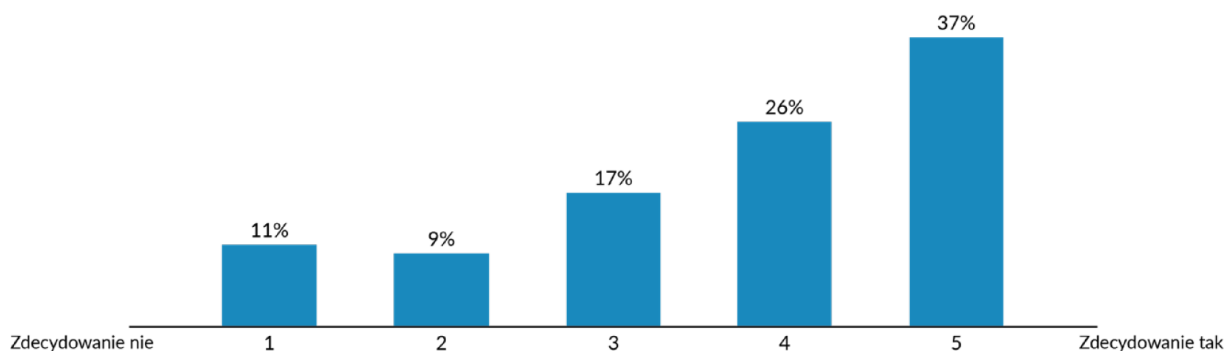
II. WERYFIKACJA EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

OCENA KSZTAŁCENIA ZDALNEGO PRZEZ SAMORZĄDY STUDENCKIE

Pierwsze pytanie dotyczyło poczucia włączenia samorządu studenckiego w podejmowanie decyzji dotyczących organizacji kształcenia, a drugie decyzji dotyczących funkcjonowania uczelni (np. funkcjonowanie domów studenckich). W obu pytaniach możemy dostrzec ogromną różnorodność poczucia włączenia - trudno wybrać jednoznacznie dominujące odpowiedzi, chociaż odpowiedzi pozytywne (czyli 4 i 5) nieznacznie przeważają nad negatywnymi. Warto tu podkreślić, że rolą samorządu studenckiego jest reprezentowanie studentów przed władzami uczelni, a więc rekomendowanym jest, by samorząd był włączony w podejmowanie obu typów decyzji i mógł zaprezentować zdanie studentów w tym zakresie. Umożliwi to też sprawniejsze przekazywanie informacji studentom. Jednocześnie zdajemy sobie sprawę z tego, że nagłe sytuacje wymagają podejmowania szybkich decyzji, ale włączenie samorządu studenckiego w ten proces nie wymaga wiele czasu - nawet telefon do przewodniczącego samorządu umożliwi zasięgnięcie opinii na temat proponowanych rozwiązań.

CZY ZDANIE SAMORZĄDU STUDENCKIEGO (NP. ZGŁASZANE WNIOSKI, UWAGI) BYŁO UWZGLĘDNIANE WE WDRAŻANYCH ROZWIĄZANIACH?

Rozkład odpowiedzi z powyższym pytaniem wskazuje, że zgłaszane przez samorządy studenckie wnioski czy uwagi były w dużej mierze uwzględniane we wdrażanych rozwiązaniach (37% odpowiedzi zdecydowanie tak). Niepokoi jednak wskaźnik odpowiedzi na 1 - 11 % i 2 - 9%,

co w sumie pozwala wysnuć wniosek, że na co piątej uczelni takie propozycje ze strony samorządu nie były uwzględniane. Rekomendujemy, by uczelnie brały pod uwagę propozycje samorządów studenckich w kreowanych rozwiązaniach.

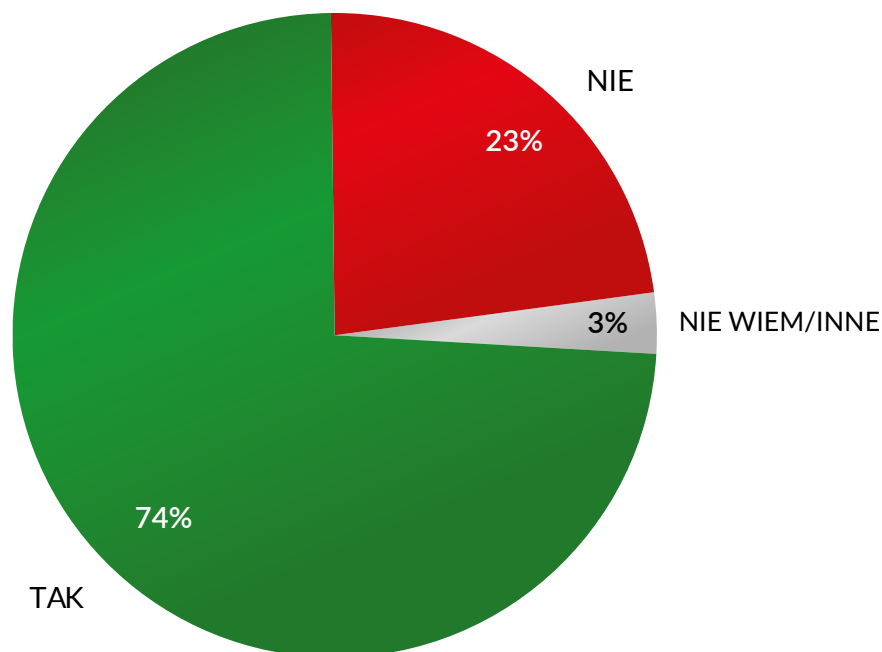
Samorządowcy studenccy w ostatnim pytaniu w tym dziale, dotyczącym sugestii w zakresie włączenia samorządów studenckich w proces decyzyjny zwracali uwagę na to, że niektóre uczelnie podejmowały decyzje samodzielnie, ale uwzględniały wnoszone później sugestie ze strony samorządu studenckiego. Włączenie przedstawicieli studenckich w proces podejmowania decyzji umożliwiłoby wdrażanie rozwiązań uwzględniających sugestie studentów już od początku. Zdecydowanie odradzamy praktyki opisane w kilku przypadkach, czyli jedynie informowanie samorządu studenckiego, bez możliwości konsultacji czy otwarcia na proponowane przez studentów rozwiązania. Zwłaszcza w nowych i niespotykanych wcześniej przypadkach otwarcie się na propozycje ze strony wszystkich środowisk tworzących wspólnotę akademicką umożliwia znalezienie rozwiązań najlepiej odpowiadającym uczelni jako całości – *Zawsze byliśmy obecni przy podejmowaniu decyzji, jednak to my jako studenci mamy lepsze rozeznanie jak wyglądają zajęcia i jakie problemy występują lub mogą wystąpić. Przede wszystkim traktować Samorząd jako partnera, nie jako ciało doradcze.*

Wśród sugestii pojawił się wielokrotnie postulat włączenia przedstawicieli samorządów studenckich w "sztaby kryzysowe": Osoba z samorządu studenckiego obecna w sztabach kryzysowych polepszyłaby przepływ informacji między Uczelnią a studentami. bądź rozwiązanie zakładające jakąś formę konsultacji z samorządem podejmowanych decyzji przez uczelnie. Z drugiej strony podkreślano, że nie tylko w takich sytuacjach warto zapytać przedstawicieli studentów o opinię i wykorzystać ją do ulepszania funkcjonowania uczelni. Samorządowcy w niektórych sytuacjach mają szansę lepiej dotrzeć do studentów i przekazać im informacje – np. *Napewno było to dobrym pomysłem jeżeli chodzi o dom studencki gasiliśmy tam pożary na poziomie blokad wprowadzonych np. zmniejszenie możliwości spotkań oraz wychodzenia po godz. 22.00, jako studenci starszej daty byliśmy inaczej postrzegani niż opiekunowie. Dodatkowo włączanie nas w decyzje na samej Uczelni w zarządzenia i zalecenia tworząc je z Rektorem i prorektorem Uczelni było dobrą praktyką, żeby zawsze tak szło się dogadać byłoby naprawdę świetnie.*

Reasumując – przedstawiciele studenccy są gotowi być partnerami dla władz uczelni i aktywnie włączać się w projektowanie rozwiązań a także w późniejsze informowanie o podjętych decyzjach. Samorząd studencki jest aktywnym uczestnikiem życia uczelni i czuje odpowiedzialność za wspólnotę akademicką, z chęcią włączy się w kreowanie decyzji i przeciwdziałanie negatywnym skutkom, dzieląc się studenckim punktem widzenia. Warto podkreślić, że samorządy studenckie nie powinny być tylko organem reakcyjnym, ale pełnoprawnym członkiem.

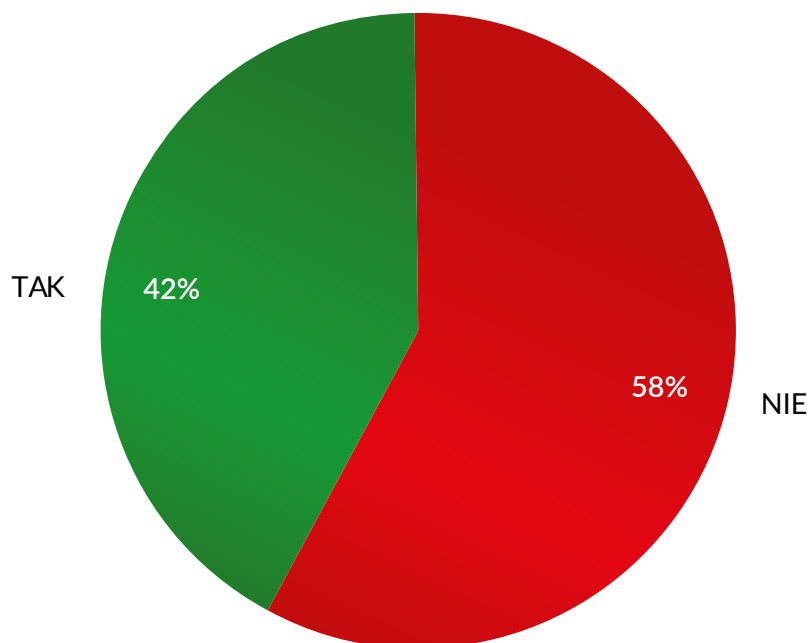
III. EWALUACJA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

CZY UCZELNIA PRZEPROWADZIŁA EWALUACJĘ ZAJĘĆ W SEMESTRZE LETNIM 2019/2020

74% przedstawicieli samorządów studenckich potwierdziło, że uczelnia przeprowadziła ewaluację zajęć w semestrze letnim 2019/2020. Niestety oznacza to, że prawie co 4 uczelnia nie zapewniła studentom możliwości korzystania z praw w zakresie oceny pracy nauczycieli dydaktycznych, co jest wprost wskazane w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. O to apelował Parlament Studentów RP, co poparła Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego. <https://psrp.org.pl/stanowisko-psrp-ws-prowadzenia-ewaluacji-procesu-ksztalcenia>. Weryfikacja kształcenia jest niezbędna do ulepszania wprowadzonych rozwiązań. Zwłaszcza w semestrze, który okazał się być przeorganizowany w trakcie istotna jest ocena i rekomendacje ze strony studentów, którzy bez wątplenia szczerze wskażą co z ich punktu widzenia, jako odbiorców i uczestników procesu uczenia się, było najistotniejsze. Należy jednak pamiętać, że przeprowadzając ewaluację należy ją dostosować do formy prowadzonego kształcenia – wśród odpowiedzi pojawiały się wskazania, że brak było takiego dostosowania. Uniemożliwia to realne wyciągnięcie wniosków z przeprowadzonych ankiet, a więc, w konsekwencji, podjęcia działań naprawczych.

CZY SAMORZĄD STUDENCKI PRZEPROWADZIŁ EWALUACJĘ ZAJĘĆ W SEMESTRZE LETNIM 2019/2020?

Ponad 40% samorządów studenckich przeprowadziło własną ewaluację – z naszych obserwacji wynika, że często była to ewaluacja śródsemestralna, pozwalająca ocenić szybko wdrożone rozwiązania w zakresie kształcenia zdalnego i zaproponować w razie potrzeby stosowne zmiany, często dotyczyła też oceny wykorzystywanych platform oraz dawała możliwość zgłaszania różnego rodzaju problemów. Ponad 85% samorządów, które przeprowadziło ewaluację to takie, w których była ona przeprowadzona obok ewaluacji ogólnouczelnianej. Ogółem więc z informacji od samorządów studenckich wynika, że na 18% szkół wyższych ewaluacji nie zorganizowała ani uczelnia ani samorząd studencki.

Z szacunków samorządów studenckich wynika, że w organizowanych przez nich ewaluacji wziął udział średnio co piąty student uczelni. Wśród wniosków z ewaluacji powtarzały się informacje o zbyt dużej liczbie wysyłanych materiałów oraz trudnościach związanych z tą formą nauki – wiąże się to z długim czasem spędzonym przed komputerem i braku poczucia zaangażowania ze strony nauczycieli akademickich. Zdecydowanie studenci potrzebują bezpośredniego kontaktu z kadrą uczelni: zarówno w postaci zajęć prowadzonych w czasie rzeczywistym, jak i konsultacji, odpowiadania na wiadomości e-mailowe. Kształcenie nie może opierać się jedynie na przesyłaniu materiałów do samodzielnego zrealizowania. W zależności od specyfiki kierunku studenci potrzebowali także dostępu do różnego rodzaju specjalistycznego oprogramowania, co niestety nie zawsze było możliwe w formie zdalnej. Problematiczne były także kłopoty techniczne, związane np. z brakiem dostępu do odpowiedniego sprzętu czy z przepustowością sieci internetowej. Przedstawiciele samorządów studenckich wskazywali na potrzebę wsparcia psychicznego: *Zauważyliśmy również, że zdalne nauczanie ma negatywny wpływ na psychikę studentów. Czują się zestresowani presją czasu, mają problem z motywacją do nauki, a także boją się, że zdalne nauczanie nie przyniesie im odpowiednich efektów kształcenia, które są niezbędne do znalezienia dobrej pracy w przyszłości.*

Wskazywano na potrzebę ujednolicenia narzędzi, dzięki którym realizowane jest kształcenie zdalne oraz konieczność wprowadzenia weryfikacji sposobu, w jaki kształcenie zdalne jest organizowane – m.in. *Potrzeba ujednolicenia sposobu prowadzenia zajęć (stosowanie mniejszej liczby różnych komunikatorów), zwiększenie nacisku na kontakt studentów z prowadzącymi (tak, aby nie był to jedynie kontakt mailowy), stosowanie się do zaplanowanych godzin, w których mają odbywać się zajęcia*. Ważna jest również także ostatnia z wymienionych w tej wypowiedzi kwestii - tzn. organizacja zajęć wtedy, kiedy są one ujęte w planie. Wiele głosów zwracało uwagę na chęć powrotu do zajęć prowadzonych stacjonarnie. Wśród studenckich postulatów pojawił się także ten dotyczący obniżenia czesnego w związku z realizacją kształcenia w sposób zdalny.

Pozytywne aspekty, które przywoływano w tym miejscu to, m.in. oszczędność czasu, związana z brakiem dojazdów i chwalenie kształcenia zdalnego, które było prowadzone w sposób skuteczny i angażujący (np. uwzględniający zaliczenia w formie projektowej).

Powyżej przedstawione wnioski pokrywają się z wynikami ankiety przeprowadzonej wśród studentów i omówionej w publikacji „Kształcenie zdalne – historia prawdziwa. Oczami studentów.”

Niektórzy przedstawiciele samorządów studenckich wskazywali na brak dostępu do wyników ankiet - zdecydowanie w tej mierze rekomendujemy uczelniom udostępnianie samorządom studenckim opracowanych wyników, co pozwoli samorządom studenckim proponować pewne rozwiązania, a jednocześnie zwiększy świadomość w zakresie studenckich postulatów.

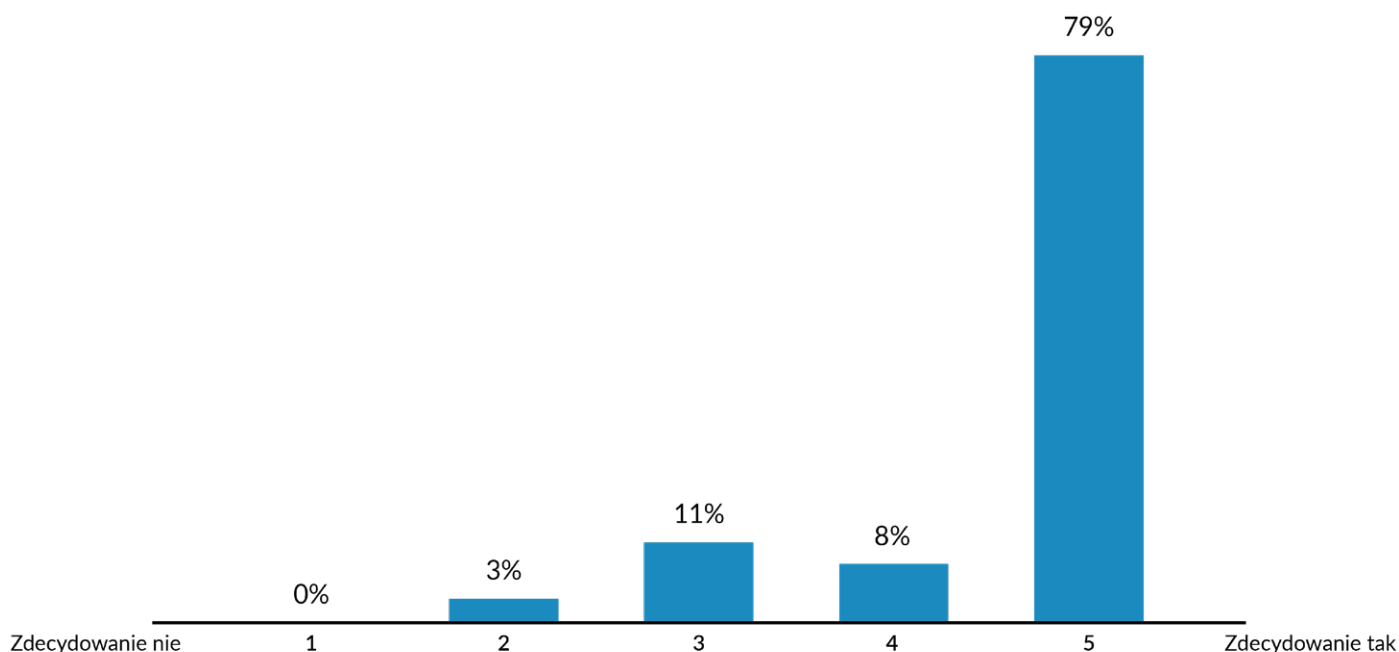
Wśród sugestii dotyczących prowadzenia ewaluacji w semestrze letnim 2019/2020 poruszone zostały, m.in. kwestie poczucia anonimowości studentów, którzy obawiają się, że wypełniając ankietę będzie można ich zidentyfikować i może odbić się to negatywnie na ich ocenach. W tej zakresie rekomendujemy, tak jak autor lub autorka tej sugestii – *Sądzę, że powinna wyjść ogólna akcja, uświadamiająca Studentów o anonimowości przeprowadzonych ewaluacji, oceny wykładów i jakości kształcenia*.

W ocenie Parlamentu Studentów RP to zadania dla każdej uczelni z jednoczesnym przedstawieniem specyfiki prowadzonej ewaluacji. Ogólnopolska akcja uświadamiająca nie ma szans powodzenia, ponieważ system ewaluacji na każdej uczelni wygląda inaczej.

Wiele komentarzy odnosiło się do tego, że brak ewaluacji był błędem – uczelnia realnie nie będzie miała wiedzy na temat tego jak wyglądało kształcenie w tym semestrze. Zawarte w ewaluacji pytania powinny być dostosowane do formy prowadzenia zajęć – np. *Uczelnia powinna wziąć pod uwagę fakt, że zajęcia odbywały się w innej formule niż dotychczas. Studenci powinni mieć możliwość ocenienia wykorzystywanych platform e-learningowych*. Uczelnia powinna zachęcać studentów do wypełniania ankiety, we współpracy z samorządem studenckim, by zebrać jak najwięcej odpowiedzi. W momencie tak specyficznej sytuacji ewaluacja nie powinna być odłożona, tylko realizowana na bieżąco, tak by wnioski można było wykorzystać już w kolejnym semestrze zajęć.

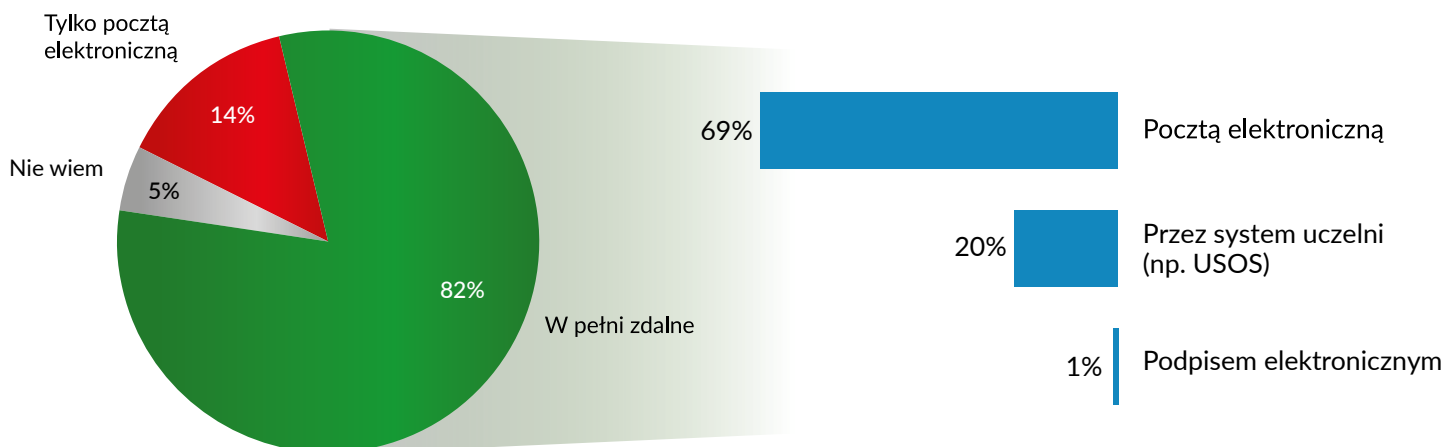
IV. PRAWA STUDENTA

CZY, W TWOJEJ OPINII, INFORMACJE DOT. PRZEDŁUŻENIA WAŻNOŚCI LEGITYMACJI DOTARŁY DO WASZEGO SAMORZĄDU STUDENCKIEGO ODPOWIEDNIO SZYBKO?

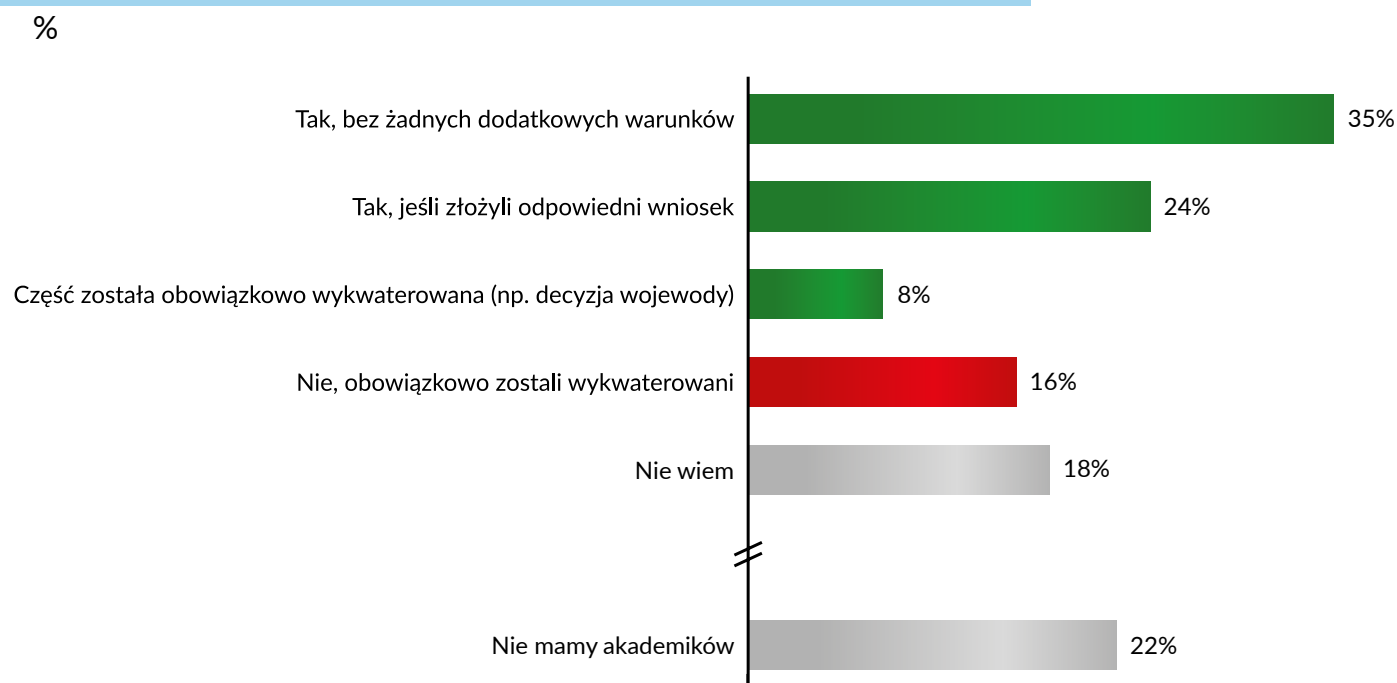
Aż 87% samorządów studenckich oceniło, że informacje dotyczące przedłużenia ważności legitymacji dotarły do samorządu odpowiednio szybko. Nie byłoby to możliwe gdyby nie skuteczna współpraca Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, która umożliwiła natychmiast po wydaniu rozporządzenia zawieszającego funkcjonowanie uczelni, poinformowanie studentów o przedłużeniu legitymacji.

CZY STUDENCI MIELI MOŻLIWOŚĆ SKŁADANIA WNIOSKÓW O STYPENDIA/ZAPOMOGĘ W TRAKCIE ZAWIESZENIA FUNKCJONOWANIA UCZELNI?

Wszystkie samorządy biorące udział w badaniu potwierdziły, że studenci mieli taką możliwość. Jedynie 15% samorządów wskazało, że na ich uczelni jedynym możliwym sposobem była wysyłka dokumentów tradycyjną pocztą. Tylko jeden samorząd studencki zaznaczył możliwość składania wniosków o stypendia lub zapomogę z wykorzystaniem podpisu elektronicznego. Za to 70% zaznaczyło możliwość składania pocztą elektroniczną, a co czwarty możliwość przesyłania przez system uczelni (np. USOS). Zestawiając to ze znacznie niższymi odpowiedziami studentów w tym zakresie, zdecydowanie rekomendujemy zarówno samorządom studenckim, jak i uczelniom, wzmocnienie komunikacji, ponieważ studenci nie mają wiedzy na temat sposobów składania wniosków o stypendia i zapomogi. Być może część osób nie ma zamiaru skorzystać z tego typu wsparcia, jednak bez wiedzy na temat takich możliwości w przypadku zmiany sytuacji materialnej takie osoby, mimo potrzeby, nie korzystają ze stypendiów czy zapomóg.

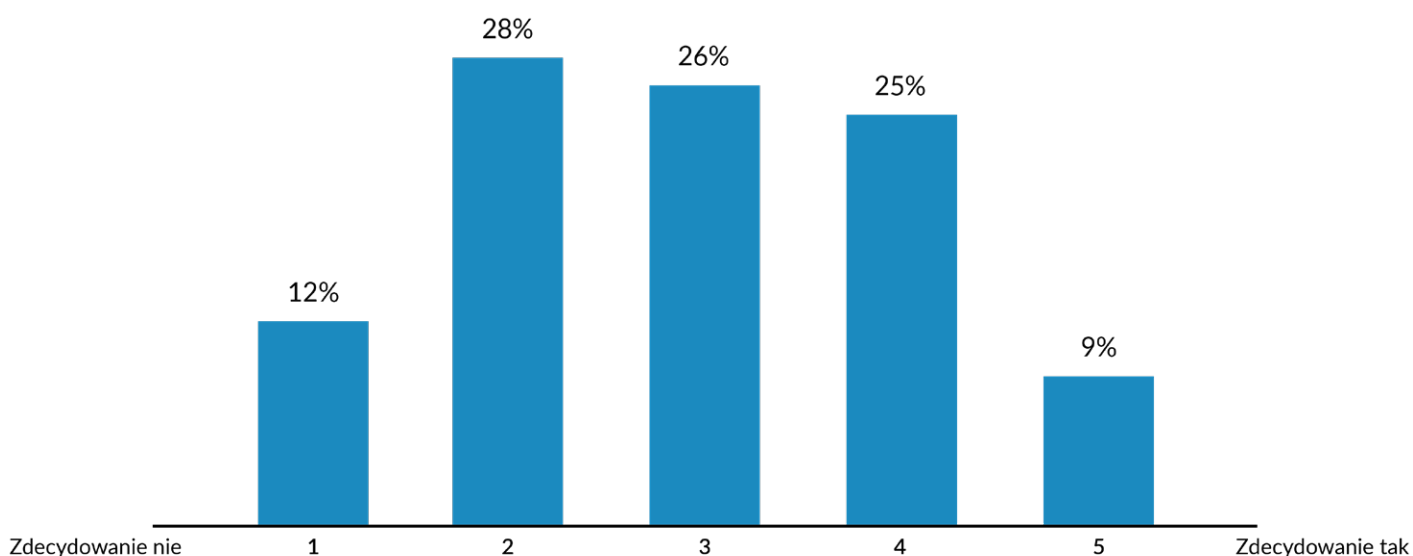
CZY STUDENCI MOGLI POZOSTAĆ W DOMACH STUDENCKICH?

Większość uczelni, według relacji samorządów studenckich, pozwoliła studentom zostać w domach studenckich w uzasadnionych przypadkach bądź bez żadnych dodatkowych warunków. Niewątpliwie, biorąc pod uwagę różnorodną sytuację studentów - w tym różne sytuacje domowe czy związane z sytuacją zawodową należy w takich okolicznościach pozostawić studentom możliwość korzystania z domów studenckich.

CZY, W TWOJEJ OCENIE, ZAJĘCIA PROWADZONE ZDALNIE GWARANTOWAŁY ZDOBYCIE ODPOWIEDNIEJ WIEDZY, UMIEJĘTNOŚCI I KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH?

%

Średnia odpowiedzi przedstawicieli samorządów studenckich w tym pytaniu wynosi 2,86. Wynika to zapewne z faktu, że do samorządu studenckiego docierało dużo negatywnych informacji i niezadowolenia, związanego np. z sytuacjami opisanymi w rozdziale wcześniej przy wynikach ankiet ewaluacyjnych.

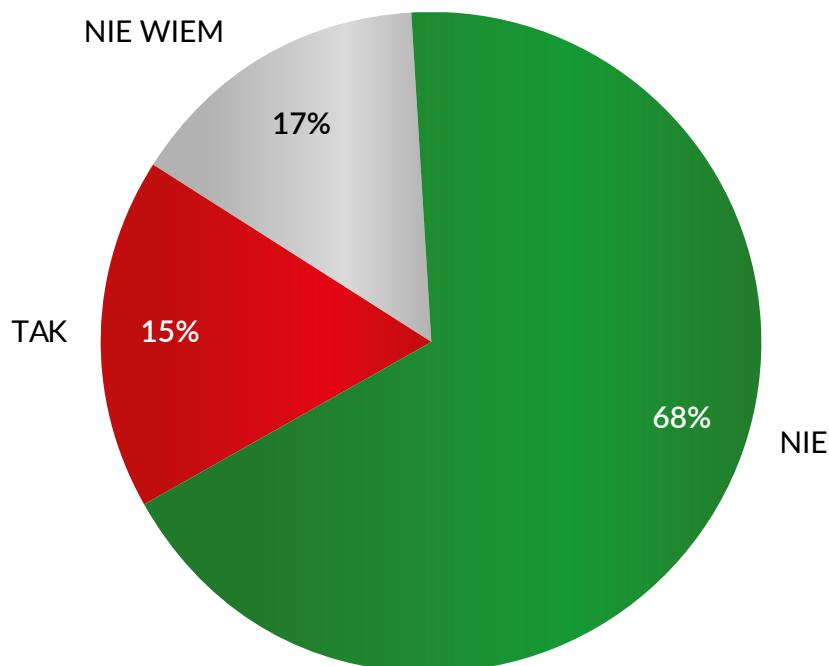
W pytaniu otwartym dotyczącym praw studenta i ich przestrzegania w semestrze letnim 2019/2020 niektórzy przedstawiciele samorządów studenckich chwalili postawę uczelni: Nasza uczelnia w tym trudnym okresie starała mieć jeszcze większy nacisk na przestrzeganie praw studenta w tym okresie. *Każda uwaga, problem który studenci przedstawiali czy to nam (...), czy bezpośrednio władzom uczelni był najszybciej jak to możliwe rozpatrywany i rozstrzygany w większości przypadków na korzyść studenta.* Podpowiadali też, że czas kształcenia zdalnego sprawiał, że studenci chętniej czytali wszelkie komunikaty z uczelni, a więc chętniej zapoznawali się z informacjami nt. swoich praw i obowiązków, a jednocześnie podkreślali wagę bieżącego informowania studentów o dostępnych rozwiązaniach np: (...) *Studenci naszej uczelni nie byli powiadomieni, że mogą zostać zwolnieni z opłat za akademik jeżeli się z niego wykwaterują (nie wiedzieli że mogą to zrobić w trakcie pandemii).* Jednocześnie samorządy studenckie wykazywały się pełną empatią w kwestii problemów zgłaszane przez studentów.

Wśród sugestii pojawiły się możliwe rozwiązania dotyczące uwag związanych z prowadzeniem zajęć: *Fajnie gdyby studenci mogli bezpośrednio zgłaszać niedopatrzenia i nieprowadzenie zajęć przez nauczycieli akademickich do jednego pracownika uczelnianego, który musiałby być w bezpośredniej kontakcie z przewodniczącym samorządu który weryfikowałby informacje przekazywane o złym prowadzeniu zajęć.* Jak najbardziej rekomendujemy tego typu rozwiązanie, zaznaczając przy tym, że powinna istnieć możliwość dokonania tego typu zgłoszenia w sposób anonimowy. Zgłaszano również potrzebę poprawy systemu składania wniosków o pomoc materialną oraz funkcjonowania dziekanatów w zakresie wydawania i wysyłania dyplomu. Samorządy studenckie widzą potrzebę ujednolicenia rozwiązywania problemów

technicznych – co również my rekomendujemy. Przykładowo, jeśli egzamin na platformie zbyt późno się otworzył lub zamknął albo student został nie z własnej winy wylogowany z platformy rozwiązanie sytuacji zależało bezpośrednio od nauczyciela akademickiego. Zdecydowanie powinny w tym zakresie funkcjonować ogólnouczelniane rozwiązania.

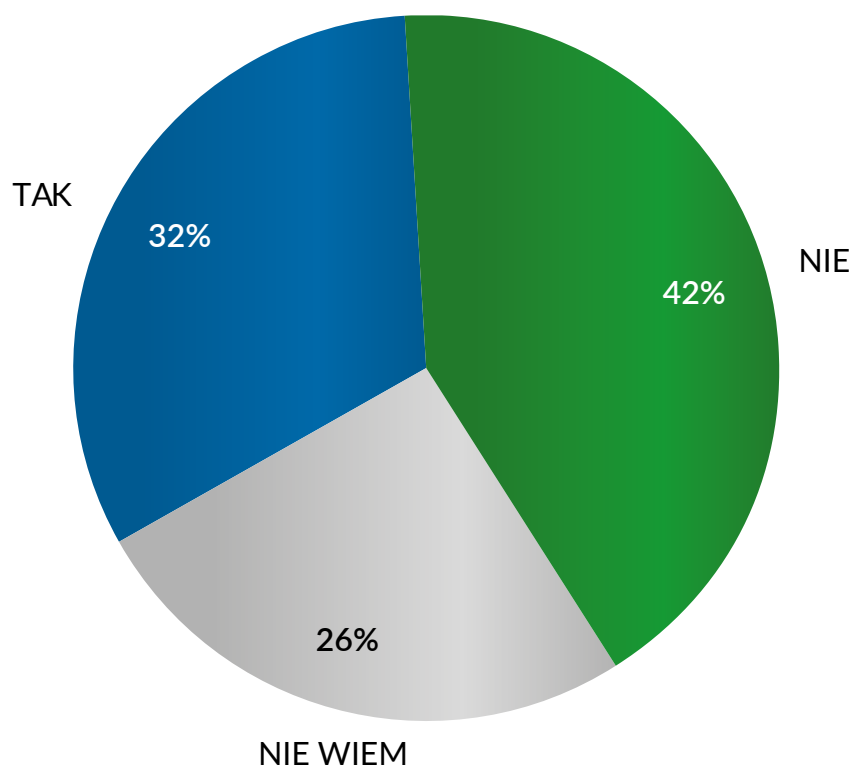
V. REGULAMIN STUDIÓW

CZY W ZWIĄZKU Z ZAWIESZENIEM FUNKCJONOWANIA UCZELNI WPROWADZONO ROZWIĄZANIA NARUSZAJĄCE PRZEPISY REGULAMINU STUDIÓW (NP. PRAWA DO DWÓCH TERMINÓW EGZAMINU)?

68% samorządów studenckich stwierdziło, że nie było rozwiązań naruszających przepisy regulaminu studiów. Opisywane były pojedyncze przypadki, takie jak wpisanie ocen studentom z nieprzeprowadzonych egzaminów czy naruszenie terminów egzaminów. Samorządy studenckie wskazywały, że niektóre uczelnie ze względu na wyjątkową sytuację zezwalały na "luźniejsze" traktowanie przepisów regulaminu studiów. Należy tu podkreślić, że jest to sytuacja absolutnie niedopuszczalna, a wprowadzone regulacje umożliwiały zmianę regulaminu studiów w razie potrzeby (z czego, według samorządów studenckich, skorzystała tylko co trzecia uczelnia). Z pewnością studenci muszą mieć poczucie znajomości i stałości zasad, zwłaszcza tych dotyczących weryfikacji efektów uczenia się.

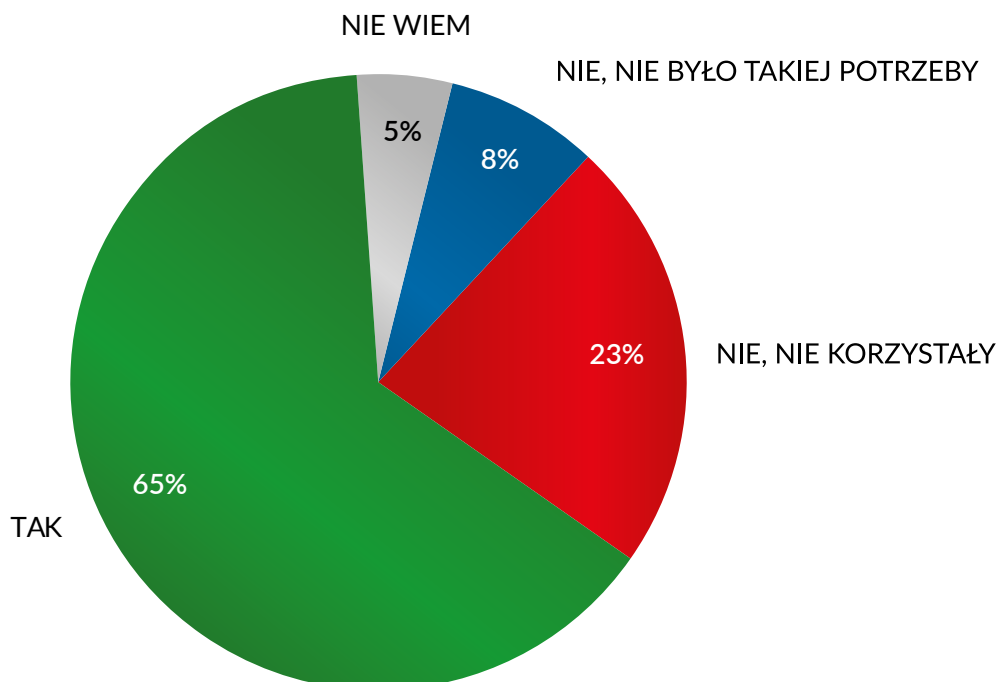
CZY UCZELNIA SKORZYSTAŁA ZE SPECJALNEJ MOŻLIWOŚCI ZMIANY REGULAMINU STUDIÓW?

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na duży odsetek odpowiedzi “nie wiem” w tym pytaniu (26%) i w poprzednim (17%). Powinien to być z jednej strony sygnał dla samorządów studenckich, by zadbały o ciągłość przekazywania informacji z kadencji na kadencję, jak i dla uczelni, by dbały o informowanie przedstawicieli studenckich o potencjalnych zmianach legislacyjnych.

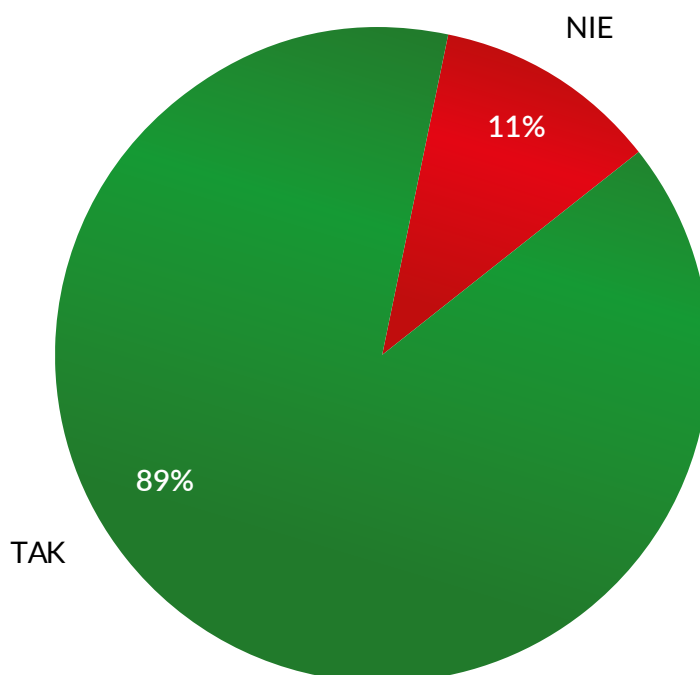
VI. WPROWADZANIE ZMIAN

CZY UCZELNIE KORZYSTAŁY Z REKOMENDACJI MNISW DOTYCZĄCYCH PRAKTYK?

65% uczelni w relacji samorządów studenckich skorzystało z rekomendacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dotyczących praktyk – to pokazuje jak przydatna okazała się ta regulacja, umożliwiającą, m.in. skrócenie czasu trwania praktyk oraz organizację alternatywnych sposobów osiągania przewidzianych w ramach programu praktyk efektów uczenia się.

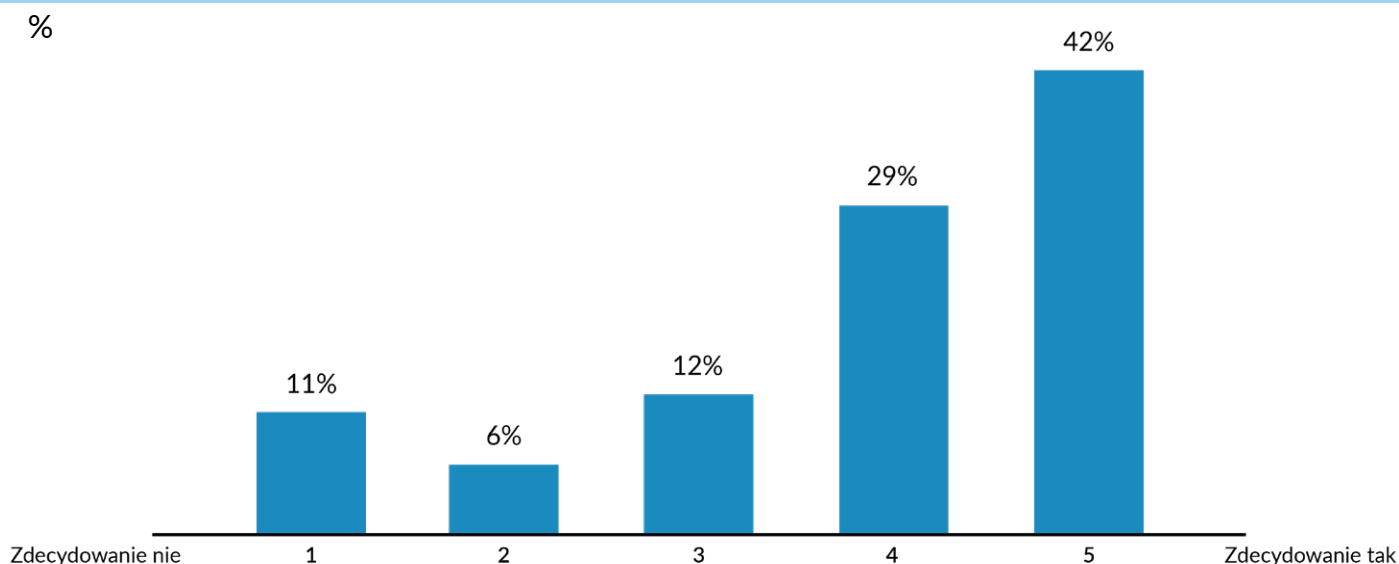
CZY UCZELNIA ZORGANIZOWAŁA MOŻLIWOŚĆ OBRON ONLINE?

Analizując ten wykres – a w szczególności odpowiedzi negatywne, należy wziąć pod uwagę uczelnie, które w ogóle nie prowadzą obron prac dyplomowych – są to np. uczelnie medyczne. Niezwykle cieszy tak wysoki wskaźnik – 89% uczelni, które zorganizowały obrony online, tym samym umożliwiając studentom zakończenie studiów w wyjątkowych warunkach. Warto zastanowić się czy możliwość przeprowadzenia obrony online nie powinna być dostępna we wskazanych przypadkach również po ustaniu pandemii.

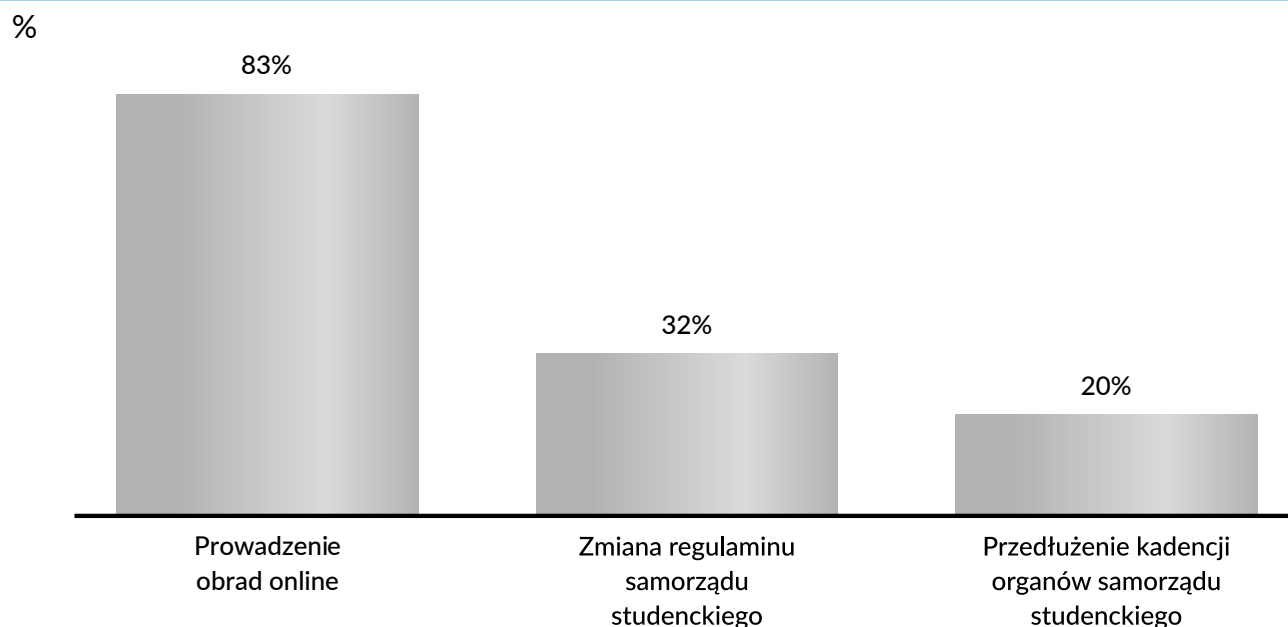
VII. SPOSÓB FUNKCJONOWANIA SAMORZĄDU

CZY SAMORZĄDOWI STUDENCKIEMU JEST TRUDNIEJ FUNKCJONOWAĆ W SPOSÓB ZDALNY NIŻ W SPOSÓB TRADYCYJNY

Średnia z odpowiedzi na to pytanie wynosi 3,85. Widać bardzo dużo odpowiedzi “zdecydowanie tak” 42%. Wskazuje to na potrzebę wspierania samorządu studentckiego w działalności – zarówno jest to zadanie Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, jak i uczelni, która może oferować pewne narzędzia ułatwiające funkcjonowanie zdalnie.

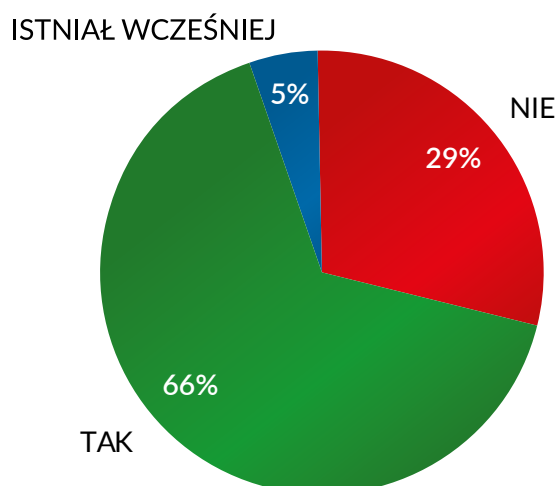
DZIAŁANIA PODEJMOWANE PRZEZ SAMORZĄDY STUDENCKIE W ZWIĄZKU ZE ZMIANAMI W FUNKCJONOWANIU UCZELNI

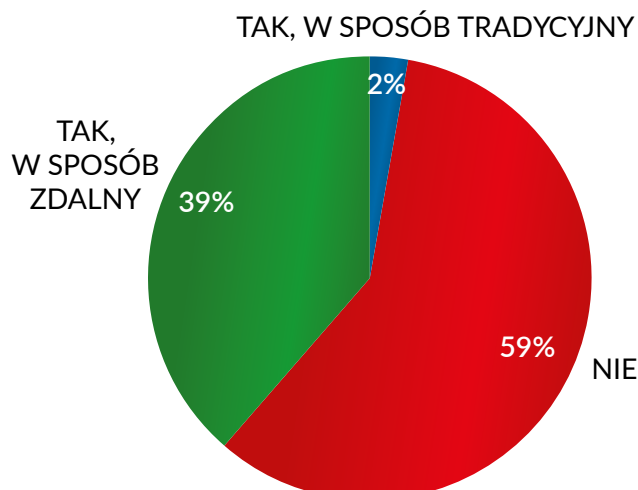
80% samorządów studenckich nie przedłużyło kadencji organów samorządu studenckiego. Cieszy nas, że nie było to nadużywane rozwiązanie. Kadencyjność i zmiana perspektywy jest kluczowa w funkcjonowaniu samorządu studenckiego, tak by utrzymać innowacyjność w działaniu.

Zdecydowana większość samorządów studenckich nie wprowadziła zmian w regulaminie (68%). W "innych" pojawiały się odpowiedzi dotyczące obecnie trwających prac nad zmianą regulaminu. Jednocześnie jak widzimy 83% organów uchwałodawczych uczelni prowadziło obrady online – warto podkreślić są komentarze odnoszące się do ujęcia takiej możliwości w regulacjach uczelnianych jeszcze przed COVID-19. Świadczy to o dobrym przygotowaniu do wystąpienia potencjalnych sytuacji losowych, niekoniecznie związanych z sytuacją epidemiczną.

CZY WPROWADZONO SYSTEM DO GŁOSOWANIA ONLINE NA UCZELNI?

CZY OD MARCA 2020 PRZEPROWADZONO WYBORY DO ORGANÓW SAMORZĄDU STUDENCKIEGO?

Dwie trzecie uczelni wprowadziło system do głosowania online. Jak widać 5% korzystało już wcześniej z systemu głosowania online – np. w zakresie przeprowadzania wyborów do organów samorządu studenckiego z wykorzystaniem ogólnouczelnianej platformy, takiej jak USOS.

Widać jednak, że zdecydowana większość samorządów studenckich nie korzystała z tego typu rozwiązań, ponieważ w okresie marzec - wrzesień 2020 nie przeprowadzano wyborów (59%). Jeśli już wybory się odbywały to w zdecydowanej większości w formie zdalnej.

Przedstawiciele samorządów studenckich wskazywali na problem braku bezpośredniego kontaktu ze studentami, co przekłada się na mniejsze możliwości, ale też na brak motywacji. Wskazywane były problemy techniczne związane z przeprowadzeniem zmian legislacyjnych czy wyborów uzupełniających. Przedstawiciele samorządów studenckich zwracali uwagę na możliwość przeniesienia na przyszły rok środków do budżetu samorządu, które z powodu

odwołania zaplanowanych wydarzeń stacjonarnych, zostały zaoszczędzone. Po raz kolejny została podkreślona chęć uczestniczenia samorządów studenckich w procesie podejmowania decyzji i konsultacji rozwiązań. Przywołamy w ramach podsumowania słowa jednej z osób wypełniających ankietę: Ciężko funkcjonować zdalnie, ale trzeba się mobilizować i działać razem.

VIII. PODSUMOWANIE – REFLEKSJE DOTYCZĄCE KSZTAŁCENIA ZDALNEGO W SEMESTRZE LETNIM 2019/2020

Przedstawiciele samorządów studenckich w ostatnim pytaniu otwartym, dotyczącym refleksji i sugestii odnośnie kształcenia zdalnego w semestrze letnim 2019/2020 wskazali na potrzebę istnienia sztywnych ram, w których kształcenie zdalne jest organizowane. Podobne postulaty pojawiły się ze strony studentów - jasne rekomendacje i wytyczne zdecydowanie ułatwią funkcjonowanie w tej nowej rzeczywistości całej społeczności akademickiej.

Powtórzone zostały postulaty dotyczące weryfikacji sposobu prowadzenia zajęć online – w tym bezpośredniego zaangażowania prowadzących w trakcie prowadzenia tych zajęć. Podawane były przykłady jasnych rekomendacji, które precyzowały, że przekazanie materiałów do samodzielnej nauki nie można traktować jako osiągnięcia efektów uczenia się. Samorządy studenckie zwracały uwagę zarówno na potrzebę przeprowadzenia szkoleń dla nauczycieli akademickich, jak i na kwestie polepszenia infrastruktury uczelni.

Przedstawiciele samorządów studenckich w podsumowaniu podkreślili sprawne działanie Parlamentu Studentów RP w okresie ograniczenia działalności uczelni, co pozytywnie wpłynęło na ich działalność na rzecz studentów.

Rekomendacje samorządów studenckich w tym zakresie współgrają z licznymi opiniami studenckimi, przedstawionymi w publikacji "Kształcenie zdalne – historia prawdziwa. Oczami studentów.". Zachęcamy uczelnie do traktowania samorządów studenckich jako równorzędnych partnerów, którzy mogą wnieść cenny wkład w podejmowanie decyzji, nie tylko w czasach pandemii. Jak widać samorządowcy orientują się w kwestiach studenckich, ale też są w stanie zaproponować rozwiązania uwzględniające perspektywę studencką, mając na względzie dobro całej społeczności akademickiej.

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej